

מאוצרות הפרשה

וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם (ט, כב)

ויברכם – ברכת כהנים, יברך, יאר, ישא. (רש"י).

שואל ה"שפתי חכמים", לשם מה רש"י אומר את נוסח ברכת הכהנים, כיון שכבר כתב ברכת כהנים, נוסח הברכה הרי ידוע? ועוד קשה, מדוע בנוסח ברכת הכהנים אומרים "ברכינו בברכה המשולשת בתורה הכתובה על ידי משה עבדך האמורה מפי אהרן ובניו", וכי לא היה מספיק לכתוב האמורה בתורה?

בספר "הר צבי" מפרש, כאן עדיין לא ניתנה ולא נתקנה ברכת כהנים, אלא כיוון אהרן מליבו ובירכם בנוסח ברכת כהנים הידוע, ורק אח"כ הסכים איתו הקב"ה, וציווה לברך כן את בני ישראל, "כה תברכו את בני ישראל אמור להם יברך ה' וישמרך". וזה שרש"י פירש "ברכת כהנים יברך יאר ישא", שהרי עדיין לא ניתנה ברכת כהנים, ולכן אנו אומרים "האמורה מפי אהרן", כי הוא זה שאמר אותה, עוד לפני שנקבעה כברכת כהנים. (מדשן ביתך)

וימתו לפני ה' (י, ב) מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל הביא מש"כ בספר עקרי דינים בשו"ע (יו"ד סי' כ"ו ס"ז) דנדב נקרא על שם חמיו, שאלישיבע היתה בת עמינדב, ואביהוא על שם אביו של אהרן, ואהרן נענש על שהקדים זכר חמיו לזכר אביו.

ויקצף על אלעזר ועל איתמר בני אהרן (י, טז)

מובא בחז"ל (ויקרא רבה יג, א) שמחמת כעסו של משה התעלמה ממנו הלכה, והוא שכח לומר להם שאונן אסור לאכול בקדשים, וממילא אסור להם לאכול את החטאת. אומר הרמב"ם (דעות ב, ג): "אמרו חכמים הראשונים – כל הכועס כאילו עובד עבודת כוכבים". ולכאורה קשה: מה הקשר בין כעס לעבודה זרה? אמנם כעס הוא עברה חמורה, אך אם תשאל את הכועס אם הוא מאמין בקב"ה – הוא ישיב שהוא מאמין בו ללא כל פקפוק, ואם כן, מדוע מכתירים אותו בתאר כופר?!

ראש ישיבת "אש התורה", רבי נח וינברג זצ"ל, השיב על כך בהמחשה מן החיים: יהודי קנה מכונית חדשה 'מהנילוניס'. הוא רק התחיל לנהוג בה – והנה כאשר הוא עומד ברמזור הגיע רכב מאחור ונכנס בו והוא שמע 'דפיקה' מהדהדת. הוא יצא מהרכב ופנה לבחון את הנוק, וראה שכל הפח מאחורה התעקם לחלוטין. הוא התמלא כעס. איך נהג מרשה לעצמו לנסוע ככה? בקושי הספיק להנות מהרכב החדש!

הוא התכוון לצעוק כמו שצריך על הנהג המופקר: "איך אתה נוהג? אתה בכלל יודע לנהוג? מי נתן לך רישיון?", אך אז נפתחה דלת הרכב הפוגע, ומתוכה הגיח כושי ענק שהתנשא לגובה שני מטר. המילים החריפות שעמדו על קצה לשונו נעלמו לאי שם, ובמקום זאת הוא פנה אל הענק בחיוך מבין: "לא נורא, זה יכול לקרות לכל אחד! תגיד, יש לך בטוח?" הענק הואיל בטובו להניד בראשו. "אם כך, הכל בסדר", אמר היהודי. הוא נטל מהענק את פרטיו ומיהר לנסוע לדרכו.

מה השתנה? הרי רק לפני רגע קט הוא היה מלא זעם ורצה לתפוס את הנהג ולכלות בו את זעמו, ועכשיו הוא מדבר אליו בנימוס ובחיוך? מה התשובה? יש כאן ענק! אם הוא יצעק עליו – הוא פשוט יתפוס אותו בידי וימעך אותו, אז אין לו בררה אלא לשתוק!

אומר רבי נח וינברג: הקב"ה הוא ענק שבענקים המנהל את העולם בכל רגע ורגע, ואין מקום שבו הוא איננו נמצא, כמו שנאמר (ישעיהו ו, ג): "מלא כל הארץ כבודו". אם כן, מדוע אדם כועס? הרי הקב"ה גזר שכך יהיה! אלא בהכרח שהוא לא חש שהקב"ה באמת נמצא בכל מקום והוא היחיד שמנהל את העולם, ודבר זה נחשב כאילו הוא עובד עבודה זרה! ברגע שאדם מפנים שהקב"ה "עשה עושה ויעשה לכל המעשים", כלשון העיקר הראשון בשלשה עשר עקרי האמונה – הוא לא יכעס לעולם. הקב"ה זימן לו עגמות נפש מחמת מעשיו, גם אם אינו יודע על מה זה מגיע לו. יהודי צריך לדעת לחיות עם הקב"ה עם כל הכחות וכל הלב, ולא להתעלם ולהשבר מכל מקרה. זהו הביטוי המעשי של האמונה בחיי היום היום! (רבי גואל אלקריף שליט"א, נאה דורש)

ואת חסידה (יא, יט) וברש"י: ולמה נקראת שמה חסידה? שעושה חסידות עם חברותיה במזונות. סיפר רבי משה נתן קרלינסקי זצ"ל: ביקרתי אצל ראש ישיבת לומזה – רבי יעקב יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל ביום האחרון לימי חייו, בבית החולים, כשהוא מלווה ביסורים, ואז הוא אמר לי כהאי לישנא: "דע לך כי החסד הכי גדול שאפשר לגמול לאדם, הוא לעזור לו בשידוכים ולהציע הצעת שידוך ההגונה לו, שזה הטבה לאדם לכל ימי חייו..." (מדשן ביתך)

מכל מאכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא (יא, לד) הנה באופן נדיר נאמר כאן 'יבוא' עם זו בעוד שברוב המקומות בתורה כתוב 'יבא' בלי זו. והטעם בזה י"ל משום שמצינו שאוכל שנגע בו משקה הוכשר לקבל טומאה, והרי יש זו משקים שמכשירים לקבל טומאה וסימנך י"ד שח"ט ד"ם. והנה בקרא דידן נאמר רק מים ומה עם שאר משקים, וי"ל האות זו של 'יבוא' היא מרמזת על שאר זו משקים. שאף הם מכשירים את האוכלים לקבל טומאה. (טעמא דקרא)

וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל (יא, מא) וברש"י: להוציא את היתושין שבכליסין ושבפולין ואת הזיזים שבעדשים שהרי לא שרצו על הארץ אלא בתוך האוכל, אבל משיצאו לאויר ושרצו הרי נאסרו.

מעשה ובא אחד מנסיכי הנכרים לפני רבי יהונתן אייבשיץ, ושאלה בפיו, מדוע אצלכם היהודים, יש חוקים אשר אינם מתיישבים עם השכל וההגיון. שאלו ר' יהונתן, איזה מהם. אמר הנסיך, תולעת שפירשה מן הפרי יש לה דין שרץ השורץ על הארץ, וחייבים מלקות על אכילתה, אולם אם לא פירשה מהפרי חשובה כפרי ואינה אסורה, וכי מה ההבדל בין זו לזו, הרי בגוף התולעת לא נשתנה מאומה ברגע שפירשה מן הפרי. לקח ר' יהונתן אייבשיץ כף ריקה, וציווה על הנסיך שיירק אל תוכה. עשה הנסיך כמבוקשו, אלא שאז הוסיף וביקשו רבי יהונתן שיחזירנה אל תוך פיו. סירב הנסיך לעשות זאת, וטען כי הדבר מאוס ומגונה עליו. שאלו ר' יהונתן, אכן, כן הוא הדבר גם לגבי התולעת, בעודה בתוך הפרי, כל עוד לא פירשה, אדם בולעו ואינו נמאס בו, אך כיון שפירשה, בין רגע הופך הפרי למאוס על האדם ולכן נאסר. (מדשן ביתך)

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל. (ט', א'). ובמדרש רבה (פי"א, ח'): "ולזקני ישראל" – אמר רבי עקיבא, נמשלו ישראל לעוף. מה עוף אינו פורח בלי כנפים, כך ישראל אין יכולים לעשות דבר חוץ מזקניהם. בדברי המדרש מבואר, שהאומה הישראלית נתייחדה משאר האומות, בחשיבות היתרה שהיא מייחסת לזקניה ותלמידי החכמים שבה, זאת בניגוד לשאר אומות העולם. ולכאורה, הלא מה שישאל נזקקים לזקני הדור – הוא בשביל עצותיהם המכילות, וכדברי המדרש (שמו"ר פ"ג, ח') – "כל מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל". ואם כן קשה, במה נתייחדו ישראל יותר משאר האומות? כלום אצל העכו"ם אין זה כך? הלא בוודאי גם הם מתייעצים עם זקניהם וחכמיהם?

את התשובה נבין על פי המעשה הבא: ראש ישיבת פוניבז' מרן הרב שך זצ"ל, ראה במרן ה'חזון איש' דמות של 'מרא דאתרא' בכל הנוגע להכרעות הלכתיות. הוא נהג לומר כי "במקום שה'חזון איש' פוסק – אין שום רוב שבעולם חשוב כנגדו, כי אף אחד הוא לא בר פלוגתיה. הפסק של ה'חזון איש' הוא הוא הדין, שהרי הלכה כמותו בכל מקום"... אך לא רק בענייני הלכה! תמיד כאשר עמד בפני צומת בחיים בה היה צריך לקבל החלטה איך לנהוג – הוא מיהר לעלות אל ביתו של ה'חזון איש' ולהתייעץ איתו. הוא היה מקבל את הכרעתו ונוהג על פיה בלי שום פקפוק. נקל להבין, כי לאחר הסתלקותו לגנזי מרומים של מרן ה'חזון איש', לא ידע הרב שך כיצד ינהג מעתה, ובפני מי ישטח כעת את ספקותיו. ואכן, זמן מה לאחר מכן, הוא נזקק בדחיפות להכרעה ברורה. היה זה כאשר שכבה הרבנית, אשת חבר למרן הרב שך, בבית החולים. לנוכח מצב בריאותה הציעו הרופאים לקטוע את רגלה. פנה אפוא הרב שך אל הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, הרב מפוניבז', ואל המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, כדי להיוועץ בהם כדת מה לעשות. במהלך השיחה עלו צדדים לכאן ולכאן, והשיחה הסתיימה ללא הכרעה ברורה. הגיב על כך מרן הרב שך: "איני יודע מה לעשות. אילו ה'חזון איש' היה נמצא – הייתי כבר יודע איך לנהוג, וכעת שאיננו אתנו – מי יורה את דרכנו"... למדנו, כי ללא זקני הדור המורים את דרכנו ומנווטים אותנו במשעולי החיים – אין ביכולתנו לפעול מאומה. ומכאן תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של רבי חיים שמואלביץ זצ"ל: אכן, הנוכרים אף הם נוטלים עצה מזקניהם, אך אלו אינם רואים בציות לגדוליהם דבר מחייב, והתייחסותם אליהם ואל דבריהם היא כהמלצה בלבד. עם ישראל, לעומת זאת – בלי זקניהם אינם מסוגלים לעשות דבר. עצתם וחכמתם של גדולי הדור איננה משמשת כעצה טובה בעלמא, אלא היא היא סיבת ההצלחה של האומה הישראלית. כמו שהעוף – אם יינטלו כנפיו הרי הוא מאבד את עיקר חיותו, כך ישראל – אם אינם מחוברים ל'זקנים', הריהם מאבדים את עיקר מהותם וחיותם, וזוהי נתייחדו משאר אומות העולם. (ללמדך מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

פתח את חלון הגג, והגג עף

שאלה: נסענו באוטובוס ממודיעין עלית לבני ברק, האוטובוס היה מלא עד אפס מקום, כשחלק מהנוסעים עומדים בין הכסאות, האוטובוס היה בלי חלונות שנפתחים, והמזגן לא עבד, כך שהיה חנוק בצורה לא רגילה. הנהג [ערכי] ניסה לאוורר את האוטובוס אך ללא הצלחה. לפתע גילו הנוסעים שיש בגג של האוטובוס חלון שנפתח, והחליטו שינסו לפתוח אותו, כדי שיכנס אויר, כולם צעקו צריכים לפתוח את החלון, אנחנו נחנקים, ואכן אחד האברכים עלה על הכסאות, תוך עידוד של כלל הנוסעים, ובמאמץ גדול הצליח לדחוף את החלון, עד שנפתח לגמרי. מה שקרה, זה שאכן נכנס אויר טוב לכל הנוסעים, ונהייתה קצת רווחה. אך באותו רגע שהחלון נפתח, עקב הרוח החזקה, עפו כמה כובעים של שבת יקרים מהמדף מעל הכסאות לכביש, ככל הנראה הכובעים נדרסו, והנהג גם לא היה יכול לעצור באמצע כביש מהיר. כשבאו לבני ברק, ניסה האברך לסגור את החלון, ולתדהמתו נוכח לראות שהחלון פשוט לא נמצא... קראו לנהג, שהופתע גם הוא לגלות שהחלון פשוט נפל. התברר שהחלון המיועד רק לשעת חירום [כשח"ו האוטובוס מתהפך וכדומה, שיוכלו לצאת משם]. מה שקרה, שמיד שהאברך פתח את החלון, כנראה שהחלון עף רח"ל לעבר הכביש, כידוע שדבר זה הוא סכנת נפשות גדולה, ויכול להיתקע ברכב חולף ה". לעת עתה ברוך השם לא נודע שמשו קרה, כך שיתכן שזה נפל בציד הכביש. האוטובוס היה אוטובוס קבלני, כלומר לא של חברת "קווים" אלא של חברת הסעות פרטיות שחברת קווים שכרה אותם, האברך התקשר להנהלה, והוא הודיע להם שהוא פתח את החלון. כעת באו לתביעה.

טענת החברה – מדובר בנזק על אלפי שקלים, כי צריכים ללכת למוסד להתאים את החלון, ולהתקין את זה. והיה אסור לך לנגוע בחלון שאתה לא מכיר, ודרך אגב יש שם ציור על החלון של אדם בועט, וזה סימן שזה מיועד למקרה חירום.

טענת האברך – זו אשמת החברה שהביאו אוטובוס מקולקל בלי מזגן, בלי חלונות, עם נהג ערבי שדוחס אנשים בלי חשבון, וזה היה ממש איום ונורא אנשים בקושי נשמו, ולכן היו מוכרחים לפתוח את החלון. לא ראיתי שום שלט שהחלון מיועד רק לשעת חירום. לגבי האברכים שתובעים את הכובע שלהם שעף ברוח כתוצאה מפתחת החלון, נראה לי שאני פטור מלשלם, כי באוטובוס כולם צעקו תפתח, אנחנו נחנקים, וכשעליתי לפתוח כולם עודדו אותי, ורק לאחר שנשמו אויר צח, והכובע אף להם, נזכרו לתבוע אותי. מה שהכי מפחיד אותי, כרגע לא ידוע לי אם הגג שנפל מהאוטובוס הזיק לאיזה רכב וכדומה, אני עוקב בעיתונים כל השבוע לראות אם נכתב משהו על רכב שניזוק מגג של אוטובוס שעף, בינתיים לא ראיתי כלום, שאלתי היא עד כמה החובה שלי לברר ולחקור אם באמת הגג נפל על רכב והזיק, או שמא נפל בציד דרכים. הצדק עם מי? **פסק דין:** על הכובעים פטור, כיון שזה גרמא, וגם שהם עצמם עודדו אותו לפתוח את החלון, גם לחברה פטור, כי כשהביאו אוטובוס כזה, היו צריכים לקחת בחשבון שזה עלול לקרות. לגבי הגג שעף מה צריך לעשות כדי לבדוק אם נעשה נזק, נראה שכחיהם אם היה קורה נזק, כבר היה יודע מזה, ואנשים היו רושמים את מספר האוטובוס, ואם לא התקשרו ולא אמרו כלום, זה סימן שבחשדי השם לא קרה כלום, והקב"ה ריחם עליהם שלא יארע נזק גדול יותר. (הגר"י זילברשטיין שליט"א, וראה מקורות בהרחבה בקובץ ווי העמודים 124)

תשובה לחידה משבוע קודם: על הפסוק: "ואת כל העדה הקהל אל פתח אהל מועד" אומר רש"י: "זה אחד המקומות שהחזיק מועט את המרובה".

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות טרופ – אלינסון להולדת הבן הנכד הנין משפחות בירנבוים – שרייבר להולדת הבת הנכדה משפחות מרזל – גרוסמן להולדת הבן הנכד הנין משפחות דיויד להולדת הבת **גני הדר-עמישב:** משפחות קליין-פיק להולדת הבן הנכד משפחות מנדוזה להולדת הבן משפחות סבג להולדת הבן משפחות רינגל להולדת הבת משפחות מושקוביץ-גרוסמן להולדת הבן הנכד משפחות קוק-אילוביצקי לאירוסיה הבן הנכד משפחות רוזנברג לאירוסיה הבת משפחת טורשי לאירוסיה הבת משפחת סממה לאירוסיה הבן משפחות אורמן – הקלמן להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות